

«Подібне співмірне з подібним». У зв'язку з цим комплектування вітчизняних інформаційних баз необхідними для нашого суспільства глобальними ресурсами найбільш продуктивно сьогодні здійснюється через зарубіжні бібліотечні консорціуми українськими бібліотеками та їх об'єднаннями. Слід підкреслити, що потенційні можливості розгалуженої, але дуже погано забезпеченої матеріально вітчизняної бібліотечної системи серйозно недооцінені суспільством і владою.

Структуризація інформаційних ресурсів на базі інтеграції бібліотечних установ, незважаючи на дуже розвинуту їх мережу за часів союзної держави, розвивається низькими темпами. Основні причини такого стану справ криються в недостатньому матеріально-технічному забезпеченні, недостатньому розумінні потенціалу можливостей, недостатній суспільній затребуваності бібліотечних установ як сучасних інформаційних центрів, своєрідної банківської системи сучасної інформатизації. При цьому Україна не випадає повністю із системи закономірностей розвитку сучасних інформаційних систем. І сьогодні можна назвати приклади успішних міжрегіональних бібліотечних об'єднань, зокрема галузеві відомчі об'єднання бібліотек: Міжрегіональна корпоративна система медичних бібліотек¹; міжгалузеві міжвідомчі об'єднання бібліотек – Центрально-Український Кооперативний Каталог (учасники – бібліотеки та вузи різних регіонів)², Віртуальна бібліографічна довідка – об'єднана віртуальна довідкова служба бібліотек України (учасники – Національна бібліотека України для дітей, обласні, міські дитячі та універсальні наукові бібліотеки та бібліотеки вузів)³.

Необхідно зауважити, що досвід спільної роботи українських бібліотек різних регіонів наочно демонструє високу результативність і перспективність корпоративного підходу до вирішення питань взаємодії бібліотек різного рівня та створення ними єдиного інформаційного простору. Корпоративні бібліотечні об'єднання в сукупності мають ширший спектр можливостей для постійного вдосконалення роботи в процесі взаємодії, пошуку нових методів і форм взаємодії та співробітництва в глобальному інформаційному просторі.

Як показують дослідження, в Україні лідерами з комп'ютеризації бібліотек є місто Київ, Дніпропетровська, Донецька, Миколаївська, Луганська, Кіровоградська області; найбільша кількість книгозбірень, що

---

¹ Шпукал Л. Особливості організації та технологія створення інформаційних ресурсів. З досвіду Міжрегіональної корпоративної системи медичних бібліотек. – Режим доступу: <http://archive.org.ua/archive/2007-03-20/libonu.od.ua/shpukal.htm>.

² Центрально-Український Кооперативний Каталог. – Режим доступу: <http://library.kr.ua/cucc/index.html>.

³ Віртуальна бібліографічна довідка. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/cgi-bin/sp/about.php>.

мають комп'ютерні мережі, розташована в Донецькому, Кіровоградському, Тернопільському регіонах і столиці; у Миколаївській, Рівненській, Кіровоградській та Донецькій областях – високі показники інтернетизації⁴. Комп'ютеризація бібліотек дала можливість для залучення необхідних вітчизняним користувачам ресурсів глобального інформаційного простору.

З 2000 р. бібліотеки України мають можливість доступу до баз даних EBSCO за проектом «Електронна інформація для бібліотек» – (Electronic Information For Libraries, EIFL), який є спільною ініціативою Інституту відкритого суспільства (Будапешт) і найбільшого у світі видавництва періодики – компанії EBSCO Publishing. Координатором цього проекту в Україні є Асоціація «Інформаціо-консорціум» – перший офіційно зареєстрований в Україні як громадська організація незалежний консорціум бібліотек (www.informatio.org.ua), що є членом Міжнародного консорціуму eiFL.net та Міжнародної Коаліції Бібліотечних Консорціумів – International Coalition of Library Consortia (ICOLC).

До консорціуму входять понад 30 бібліотек та інформаційно-ресурсних центрів різних організацій: бібліотеки державних і приватних вищих навчальних закладів, обласні наукові універсальні бібліотеки, спеціалізовані галузеві бібліотеки, інформаційно-ресурсні центри.

Консорціум пропонує 14 інформаційних пакетів відомих світових видавництв і постачальників наукової інформації (Elsevier, Emerald, Oxford University Press, East View, ProQuest, Інтегрум-Техно та ін.), укладає ліцензійні угоди з кожним з постачальників, аналізує статистику використання ресурсів для різних бібліотек у тестовому доступі, організує цикл семінарів, тренінгів, конференцій⁵. Система EBSCO Publishing забезпечує доступ до понад 5 тис. періодичних видань, розподілених серед різних баз даних.

Успішне впровадження в Україні системи доставки електронної інформації за допомогою використання єдиної серверної архітектури з 2009 р. здійснюється під час реалізації міжнародного проекту організації доступу до світових цифрових інформаційних ресурсів і створення власних академічних електронних ресурсів – ELibUkr, «Електронна бібліотека: Центри знань в університетах України». Він покликаний забезпечувати,

---

⁴ Пашкова В. Використання сучасних технологій у публічних бібліотеках України: (за матеріалами дослідж.) // Бібл. форум України. – 2009. – № 1. – С. 7–13.

⁵ Ярошенко Т. О. Електронні журнали – нові можливості в інформаційному забезпеченні науки та освіти // Наук. зап. Нац. ун-ту «Кієво-Могилянська академія» – К., Т. 19: спецвип. – Ч. 1: НАУКМА; редкол.: В. Брюховецький (голова) та ін. – К., 2001. – С. 27–31.

підтримувати та вдосконалювати інформаційну базу, необхідну для навчальної та науково-дослідної роботи українських учених і фахівців та відповідні механізми обміну інформацією з метою інтеграції українських науковців у світову академічну спільноту. Проект передбачає передплату ліцензованих інформаційних продуктів для кожного університету – електронних журналів, електронних книг, баз даних – найважливішого ядра світових інформаційних ресурсів, що покривають усі галузі знань (наука, техніка, медицина, соціальні та гуманітарні науки).

Базою для проекту стали три університети України: Національний університет «Києво-Могилянська академія», Харківський національний університет ім. В. Каразіна, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича.

ELibUkr було започатковано на основі їх ресурсів, за підтримки Центру технологій та інноваційного менеджменту Нортвестерн Університету (США) та Асоціації «Інформатіо-консорціум». Проект відкритий для участі інших університетів країни, і вже у 2009 р. до нього приєднався Донецький національний технічний університет, на початку 2010 р. – Волинський національний університет ім. Лесі Українки та Українська академія банківської справи, Севастопольський національний технічний університет, у процесі реєстрації Таврійський національний університет ім. В. Вернадського, Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника та ін.

Світова практика демонструє, що кооперація створює можливість істотно збільшити спектр доступної інформації з одночасним зниженням власних витрат кожного учасника об'єднання або угоди. Подальша кооперація бібліотек повинна стати важливим стратегічним напрямом діяльності з забезпечення розвитку національних інформаційних ресурсів, у тому числі й за допомогою залучення суспільно необхідних ресурсів глобального інформаційного простору, що сприятиме прискоренню суспільного розвитку та інтеграції України як повноправного суб'єкта міжнародної діяльності у світове інформаційне співтовариство.

Досвід спільної роботи українських бібліотек різних регіонів наочно демонструє високу результативність і перспективність корпоративного підходу до вирішення питань взаємодії бібліотек різного рівня та створення ними єдиного регіонального інформаційного простору.

Розвиток глобального інформаційного простору змінює традиційні функції та соціальні ролі діючих інформаційних систем, зокрема, бібліотечних. До традиційних функцій бібліотечної діяльності додається роль посередника між користувачем і глобальним світом інформації в цілому.

Створення бібліотечних консорціумів дає змогу вирішити завдання забезпечення якості послуг бібліотекарів завдяки впровадженню сучасних інформаційних технологій; модернізації бібліотечної роботи завдяки прийняттю інноваційних рішень з організаційних і технологічних питань; надання ефективного доступу до інформаційних ресурсів інших бібліотек. Кооперативні засади дають можливість заощадити фінансові ресурси, зекономити час на науково-технічне опрацювання документів, уникнути дублювання, покращити оперативність та якість обслуговування користувачів тощо.

У цілому ж на етапі становлення стратегій національної інформаційної безпеки в умовах глобалізації доцільним було б налагодження системи комплектації бібліотек саме через великі бібліотечно-інформаційні центри, що дає змогу крім зменшення можливостей засмічення фондів низькопробною, а то й шкідливою для суспільства інформацією, вирішити питання раціонального використання коштів, розвинути експлуатацію бібліотечних установ, зміцнити коопераційні зв'язки. Про слушність такої орієнтації комплектування говорить багаторічний досвід Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Таким чином, в умовах удосконалення процесу інформатизації українського суспільства, що на сучасному етапі суспільного розвитку набуває стратегічного значення, актуалізується суспільна роль наявної в Україні системи бібліотечних установ та інших сучасних центрів продуктивної співпраці з глобальними інформаційними ресурсами, а також комплектування фондів новою вітчизняною інформацією, збереження та використання інформаційних ресурсів – перетворення їх в сучасні опорні центри інформаційної організації суспільства. Від своєчасного суспільного усвідомлення цієї тенденції, посилення державної підтримки її розвитку значною мірою залежать перспективи України в сучасному світі (*Тенденції впливу глобального інформаційного середовища на соціокультурну сферу України / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – С. 79–83).*